

Таблица 3
Полустишия в зависимост от цезурата

	I полустишие	II полустишие
Женска цезура	8-сричник	9-сричник
Дактилна цезура	9-сричник	8-сричник
Мъжка цезура	7-сричник	10-сричник
Женска цезура с хорей	8-сричник	8-сричник

Мъжката цезура не е присъща на българския хекзаметър, защото при нея второто полустишие е твърде дълго, за да се възприеме като една ритмична единица: WWSWSWSW. Освен това 7-сричникът SWWSWS и 10-сричникът са полустишия само на един вариант на 6-стъпния дактил и не участват в изграждането на други варианти, което е присъщо и на 8-сричника, и на 9-сричника. Разгледани в аспекта на комбинаториката на акцентните единици и спрямо фреквентността на акцентните единици, 7-сричникът и 10-сричникът не се отличават от 8-сричника и 9-сричника. Но, както казах, те не са способни да се съвместяват с другите в качеството им на полустишия и поради тази причина остават като второстепенни ритмични единици.

Наблюдаваме повишена употреба на мъжка цезура единствено в превода на Н. Бончев. Причината за това е, че той е силно повлиян от ритъма на руския хекзаметър при все още не разработен български стих през средата на XIX в. и много рядката употреба на 3-размери в българската поезия през този период. Не на последно място, неговият превод е направен, за да илюстрира позицията му в спора с Гр. Пърличев и няма самостоятелността на поетически превод. Ограниченото място не ми позволява да опиша по-подробно хекзаметъра през XIX в., но само ще посоча, че решението, което намира Иван Вазов, се разграничава от това на Н. Бончев именно на плана на ритъма.

Въпросът за съотношението между стих с дактилна цезура и стих с мъжка цезура хвърля светлина върху хекзаметъра през 30-те години. В една и съща година, 1933, са публикувани преводите на Н. Вранчев и на А. Разцветников. При двамата доминира стих с женска цезура.

Таблица 4
Употреба на различните видове цезура

Първа глава на <i>Илиада</i>	Женска цезура	Дактилна цезура	Мъжка цезура	Женска цезура, последвана от хорей	Мъжка цезура, последвана от хорей
Разцветников, 1933	60%	29%	3,5%	5%	2,5%
Вранчев	55%	23%	22%		